

Rapport
Evaluering Tøtte til Topps

Maria Almlie
2008

kun
senter for kunnskap
og likestilling

Innhold:

Bakgrunn	3
Sammendrag	4
Om undersøkelsen	5
Om utvalg og tabeller	5
Resultater.....	6
Bakgrunnsdata.....	6
Erfaringer fra Tøtte til Topps	8
Kommentarer til kurset.....	11

Bakgrunn

Nordland fylkeskommune har i flere omganger finansiert utviklingsprogrammet for kvinnelige styrerepresentanter, *Tøtte til Topps*, på ulike steder i Nordland. Programmet har fått godt renommé i regionen og har høstet positiv omtale i media. Høsten 2008 ønsket imidlertid Nordland fylkeskommune å kartlegge nærmere den faktiske effekten av tiltaket, og systematisk innhente deltakernes erfaringer. KUN senter for kunnskap og likestilling ble hyret inn for å foreta en utredning.

KUN sendte ut spørreskjema til tidligere deltakere på fire ulike kurs gjennomført i perioden 2006 – 2007, i alt 69 kvinner. Studien var på forhånd godkjent av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD)/ Personvernombudet for å sikre respondentene konfidensialitet og anonymitet. Svarprosenten endte forholdsvis lavt med 36%.

Sammendrag

Kvinner har som følge av deltakelse i *Tøtte til Topps* blitt mer motivert til å delta i beslutningsprosesser. For 64% av kvinnene i evalueringen av utviklingsprogrammet gjelder dette i stor grad. *Tøtte til Topps* kan også betegnes som en suksess ettersom 92% av utvalget opplevde å få relevant faglig påfyll for styrearbeid gjennom *Tøtte til Topps* kursene. I etterkant oppgir imidlertid de aller fleste kvinnene at de ønsker et svært begrenset antall styreverv – aller helst i bedriftsstyrene.

Av respondentene har 52 % påtatt seg 1-3 nye styreverv etter deltakelse i *Tøtte til Topps*. De aller fleste, 76 %, ønsker en plass rundt bedriftenes styrebord, mens 44 % kunne tenke seg styreverv for lag eller organisasjoner. Når det gjelder mengde styrearbeid er kvinnene beskjedne: Bare 5 % oppgir å ville ha så mange styreverv som mulig, mens 80% kunne tenke seg noen få styreverv. Ingen av deltakerne i *Tøtte til Topps* oppgir imidlertid *ikke* å ville ha styreverv.

Forbedringspotensiale

36 % av kvinnene i undersøkelsen oppgir at de hadde ønsket mer tid til egenutvikling som en del av styrekurset. Det å bli tryggere på seg selv, lære ledelse og presentasjonsteknikk skulle fått mer fokus.

Større kvinneandel krever nyrekruttering

Få ”broilere” deltok i utviklingsprogrammet. Selv om *Tøtte til Topps* ble omtalt som et nybegynnerkurs for styremedlemmer, oppgir nesten hele utvalget (92 %) å ha hatt styreverv før deltakelse i *Tøtte til Topps*. Videre opplevde fåtallet (16 %) at kurset gav dem nettverk som førte til nye styreverv.

Halvparten av utvalget oppgir at de ble rekruttert til kurset som følge av oppfordring fra andre om å delta. – Så om kvinneandelen i styrene skal økes må utfordringen for senere kurs bli å oppfordre og utdanne helt nye fjes til styrerommene. Spesielt viktig er dette med tanke på at kvinnene oppgir å ønske seg få styreverv. En annen løsning kan være å oppmuntre kvinnene til å påta seg flere enn bare ”noen få styreverv”.

Konklusjon: Tøtte til topps virker

Oppmuntring, nettverk- og kunnskapsbygging virker. Totalt sett viser undersøkelsen at kvinnene ble mer motivert og inspirert til styrearbeid etter *Tøtte til Topps*. De langt fleste ble som følge av *Tøtte til Topps* mer motivert til å delta i beslutningsprosesser.

Om undersøkelsen

Spørreskjema er utarbeidet av KUN senter for kunnskap og likestilling. Siste del av spørreskjema har som mål å kartlegge potensielle kvinnelige styrerepresentanter i regionen sine generelle forventninger til deltakelse i styrearbeid, og er således primært ikke en del av Nordland fylkeskommunes evaluering. Resultatene fra denne delen av undersøkelsen kan etterspørres fra KUN. Spørsmålene i denne siste delen av undersøkelsen ble laget etter mal fra en større nasjonal undersøkelse foretatt av NIBR i 2005; *Frode Berglund, Likestilte politikere? Om rekruttering og frafall i lokalpolitikken.*

Det ble sendt ut skjema til 69 tidligere kursdeltakere i *Tøtte til Topps*. De fire aktuelle kursene ble gjennomført i regi av FUTURUM, Narvik 2006, Folkeuniversitetet ETS 2006, Folkeuniversitetet Vesterålen, Bø og Øksnes 2007 og Folkeuniversitetet Lofoten 2007.

Vedlagt spørreundersøkelsen fulgte frankert returkonvolutt og informasjonsbrev, hvor deltakerne ble orientert om målet med undersøkelsen og at deltakelse var frivillig. Deltakerne samtykket på sin deltakelse ved å besvare og sende inn skjema. Respondentene ble også informert om at undersøkelsen var godkjent av Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste/ Personvernombudet.

KUN mottok svarskjema fra et utvalg på 25 tidligere kursdeltakere. Dette utgjør en svarprosent på 36 % - en forholdsvis lav svarprosent. Nettoutvalgets representativitet og undersøkelsens validitet må sees i lys av dette frafallet.

Resultater fra undersøkelsen presenteres i tabeller med kommentarer. Kommentarene belyser de funn som tydeligst kan leses ut av tabellene. Ettersom utvalget er lite, kan enkeltpersoners svar gjøre relativt store utslag i tabellene.

Om utvalg og tabeller

Datamaterialet presenteres i prosentandeler hvor ikke annet er oppgitt under tabellen. Ettersom utvalget er lite, er tall fra alle kursene slått sammen og behandler erfaringer fra *Tøtte til Topps* som et samlet konsept. Forskjeller mellom de stedvise kursene fremkommer således ikke. Dette er gjort for å sikre informantenes anonymitet. I noen tilfeller ender ikke prosentsum i tabellen på 100%: Her har respondentene krysset dobbelt eller unnlatt å svare. Det er likevel valgt å ta med svarene i tabellene ettersom det ikke var ønskelig å ta ut noen skjema i et utvalg som fra før var lite.

Svarprosent	N	n	%
Tøtte til Topps - deltakere	69	25	36

Tabell 1: Svarprosent. Absolutte tall og prosentandel.

Resultater

Bakgrunnsdata

Alder ved deltakelse	n	%
18-25	1	4
26-40	10	40
41-55	14	56
56-65		
Over 65		
	25	100

Tabell 2: Alder og kjønn

Utdanning	%
Grunnskole	0
Videregående skole	28
Til og med 4 år ved Høgskole/universitet	48
Mer enn 4 år ved Høgskole/universitet	24
	100

Tabell 3: Utdanningsnivå i utvalget. Prosentandeler.

Sivil status	%
Gift/samboende	84
Enslig	16
Enke/enkemann	
Ingen av delene/vil ikke si	
	100

Tabell 4: Sivil status. Prosentandeler.

Omsorgsansvar	%
Ansvar for barn mellom 0-5år	40
Ansvar for barn mellom 6-15 år	44
Ansvar for barn mellom 16-18 år	16
Ansvar for andre familiemedlemmer	8
Ikke omsorgsansvar	28

Tabell 5: Omsorgsansvar. Prosentandeler.

I Tabell 5 og 6 kunne respondentene krysse av for flere alternativ. Det kommer frem at de fleste kvinnene som har deltatt på kursene er etablert med familie; 84% av utvalget oppgir i Tabell 4 å være gift/samboende og mange nær halvparten har krysset av bare for omsorgsansvar for barn mellom 6-15 år. I tillegg kommer ansvar for yngre og eldre barn, samt andre familiemedlemmer.

Samfunnsengasjement	%
Politisk Parti	36
Fagforening	20
Saksorganisasjon	8
Deltatt i aksjoner, men ikke vært med i organisasjon	4
Medlem i 1-3 lag og foreninger	68
Medlem i mer enn 3 lag og foreninger	0
Andre arenaer	24
Nei, ikke aktiv	12

Tabell 6: Aktivitet i lokalsamfunnet siste 10 år. Merk: Respondentene kunne merke av på så mange samfunnsarena de selv ønsket. Tabellen angir derfor prosentandel av kvinnene som har merket av for hvert punkt i sær.

Tidligere erfaring fra styrearbeid	%
Ja	88
Nei	4

Tabell 7: Erfaring fra styrearbeid før deltakelse i Tøtte til Topps. Prosentandeler.

88% av utvalget har oppgitt tidligere erfaring med styrearbeid, mens 4% har ikke har hatt styreverv (Tabell 7). Det er med andre ord kanskje først og fremst kvinner som ønsker å styrke sin kompetanse som styremedlem som har deltatt på kursene.

Rekruttering	%
Tok kontakt på eget initiativ	48
Ble oppfordret til å delta	48
Annet	8
Ikke sikker	0

Tabell 8: Bakgrunn for deltakelse i Tøtte til Topps. Prosentandeler.

Tabell 8 avslører at det var like mange som ble oppfordret av andre til å delta på kursene, som dem som tok kontakt og meldte seg på eget initiativ.

Erfaringer fra Tøtte til Topps

Mer motivert til å delta i beslutnings-organer/ prosesser etter Tøtte til Topps?	%
I liten grad	24
Verken eller	16
I stor grad	64
Vet ikke	4

Tabell 9: Motivasjon for styrearbeid etter deltakelse i Tøtte til Topps. Prosentandeler.

Hele 64 % av utvalget oppgir i stor grad å ha blitt mer motivert til å delta i beslutnings-organer og prosesser som følge av *Tøtte til Topps*. 16% mener *Tøtte til Topps* verken eller har vært motoverende, mens 24% sier *Tøtte til Topps* i liten grad har vært motiverende.

Opplevelse av relevant faglig påfyll	%
I liten grad	4
Verken eller	0
I stor grad	92
Vet ikke	4

Tabell 10: Opplevelse av relevant faglig lærdom gjennom deltakelse i Tøtte til Topps. Prosentandeler.

Atskillig flere opplevde imidlertid at *Tøtte til Topps* bidro med relevant faglig påfyll for styrearbeid; 92% (Tabell 10).

Økt selvillitt som styremedlem etter deltakelse	%
I liten grad	20
Verken eller	28
I stor grad	48
Vet ikke	4

Tabell 11: Opplevelse av økt selvillitt som styremedlem som følge av deltakelse i Tøtte til Topps. Prosentandeler.

Nær halvparten av kursdeltakerne i utvalget mener *Tøtte til Topps* bidro til å gi dem økt selvillitt som styremedlem, (Tabell 11).

Bidro Tøtte til Topps til sosiale nettverk som førte til nye styreverv	%
Ja	16
Nei	68
Vet ikke	16

Tabell 13: Nettverk som gir styreverv gjennom Tøtte til Topps. Prosentandeler.

En ønsket virkning som kanskje ikke har slått like godt til etter *Tøtte til Topps*; er mål om nettverk som kunne ført til styreverv for kursdeltakerne. 68% av respondentene oppgir at *Tøtte til Topps* ikke har hatt denne virkningen. 16% mener *Tøtte til Topps* har bidratt til slikt nettverk, mens 16% er usikker, (Tabell 13).

Nye styreverv etter deltakelse i <i>Tøtte til Topps</i> ?	%
Ja, 1-3	52
Ja, 4-5	0
Ja, flere enn 5	0
Har fått tilbud, men takket nei	8
Har ikke blitt tilbudt styreverv	44

Tabell 14: Opplevelse av økt selvtilitt som styremedlem som følge av deltakelse i *Tøtte til Topps*. Prosentandeler.

Resultatene i Tabell 14 viser til tross for resultatene i Tabell 13 at 52% av respondentene har fått 1-3 nye styreverv etter *Tøtte til Topps*. 44% har enda ikke mottatt forespørsel om styreverv, mens noen har takket nei. (Merk: På dette spørsmålet var det feil i spørreskjema: De første svaralternativene var 1-3 og 2-5. Ingen hadde imidlertid krysset av for alternativ 2).

Opplevs kunnskap fra <i>Tøtte til Topps</i> relevant for ditt styrearbeid	%
I liten grad	12
Verken eller	16
I stor grad	56
Vet ikke	8
Har enda ikke deltatt i styrearbeid	8

Tabell 15: Opplevelse av *Tøtte til Topps* som relevant for styrearbeid. Prosentandeler.

Selv om 92% av utvalget opplevde å få faglig påfyll gjennom *Tøtte til Topps* (Tabell 10), oppgir færre, 56%, at kunnskap fra *Tøtte til Topps* totalt sett opplevdes relevant for styrearbeid (Tabell 15). Dette er likevel en forholdsvis høy andel, og bare 12% oppgir at *Tøtte til Topps* totalt sett har bidratt med relevant kunnskap i liten grad.

Tema som skulle fått mer tid/fokus i kurset	%
Faglig kunnskap	4
Styrearbeid	16
Strategiarbeid	20
Økonomi	12
Ledelse	40
Nettverksarbeid	20
Egenutvikling – økt selvtilitt/bli tryggere på meg selv	36
Tid med mentor	16
Fordelingen var helt grei	28

Tabell 16: Tema som burde hatt mer fokus i *TøtteTopps*. Prosentandeler.

Svarte Tøtte til Topps til dine forventninger?	%
Ja	92
Nei	0
Vet ikke	8

Tabell 17: Samsvar mellom kurs og forventninger. Prosentandeler.

92% av *Tøtte til Topps*-deltakerne i undersøkelsen oppgir at kurset har svart til forventningene. Ingen mener *Tøtte til Topps* ikke står i samsvar med forventningene mens 8% er usikre (Tabell 17).

Ønsker kursdeltakerne verv i styrer?	%
Ja, så mange som mulig	4
Ja, noen få styreverv	80
Ikke nå, men kanskje senere	8
Nei, ønsker ikke styreverv	4
Vet ikke	4

Tabell 18: Generelt ønske om å delta i styrearbeid. Prosentandeler.

Til tross for følelse av økt selvtillitt som styremedlem og sterkere motivasjon for å delta i beslutningsprosesser ønsker de aller fleste kursdeltakerne i undersøkelsen å begrense sin deltakelse i styrer. 80% av kvinnene ønsker bare noen få styreverv. Bare 4% ønsker så mange styreverv som mulig – det er like mange som oppgir ikke å ville ha styreverv (Tabell 18).

Hvilke type styrer ønsker kursdeltakerne verv i?	%
Ønsker helst styreverv i lag og foreninger	44
Ønsker helst styreverv i bedrifter	76
Ønsker andre styreverv	4
Ønsker ikke styreverv	4

Tabell 19: Prioriterte ønsker for styrevirksomhet. Prosentandeler.

Av Tabell 19 kommer det frem at de fleste respondentene ønsker verv rundt bedriftenes styrebord. 44% kunne tenke seg styreverv i lag og foreninger. 4% ønsker seg andre typer styreverv; dette kan f.eks dreie seg om prosjektstyrer. (Respondentene kunne krysse av for flere alternativ).

Kommentarer til kurset

I undersøkelsen fikk kursdeltakerne anledning til å fylle ut med generelle kommentarer og andre synspunkter på *Tøtte til Topps*. 32% av utvalget oppga ikke å ha andre kommentarer. De synspunktene og kommentarene som det resterende utvalget har oppgitt er sammenfattet i sitatene nedenfor. Noen av kommentarene er gjentatt flere ganger, men er i de fleste tilfeller oppført bare én gang.

- Håper det blir flere kurs slik at flere kvinner i området får anledning til å delta.
- Godt organisert, godt gjennomført
- Meget bra tilbud i et lite lokalsamfunn.
- Nettverk som er blitt etablert har resultert i mye kreativ tenkning.
- Før hersket janteloven, nå backer vi opp naboen.
- Veldig bra opplegg. Viktig med regional organisering – helt lokale kurs vil nok ikke fungert like bra. Vi som bor på små steder trenger litt anonymitet, samt knytte kontakter andre steder.
- Har aldri hignet etter styreverv verken før eller etter *Tøtte til Topps*. Jeg tok kurset for min egen del. Selvutvikling.
- Viktig med flere slike kurs.
- Kursene fører til etablering av nettverk mellom deltakerne.
- Morsomt å observere at de kvinnelige foredragsholderne var mye flinkere enn de mannlige.
- Denne evalueringen burde kommet for lenge siden. Vanskelig å huske.
- Kurset er en ”vekker”. Øker lyst og kompetanse til å delta i styrerommene.
- Vanskelig å få grunnleggende opplæring som styremedlem ellers.
- Kunnskap gir selvtilitt – som fører til at man blir mer aktive i styrerommene, flinkere til å følge opp tiltak og være kritisk til regnskap og rapporter.
- Tema som burde vært tatt opp: Krysspress, egenpleie, hvordan finne tid til nettverk, hva ”koster” det å engasjere seg.
- Deltar gjerne i oppfølging/oppfrisking – burde vært oppfølging en tid etter.
- Bra initiativ
- Skulle ønsket mer fokus på mentorordningen og at den hadde fungert etter hensikt.
- Lærte utrolig mye av andre kursdeltakere.
- Burde hatt oppsummerende samling en tid etter.